

Ćw. 10. Tyrystor

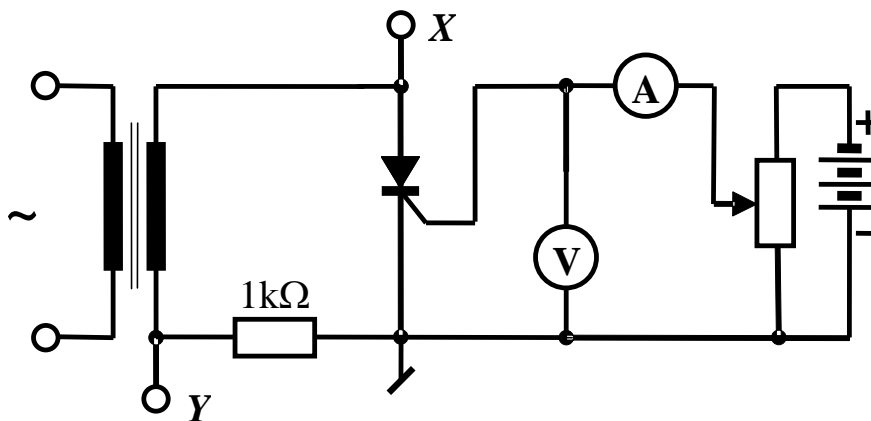
Cel ćwiczenia

Wykonanie pomiarów oscyloskopowych przebiegów napięciowych na wyjściu prostownika jedno- i dwupołówkowego oraz zbadanie wpływu elementów **R** i **C** na uzyskane przebiegi.

Część A: Pomiary oscyloskopowe charakterystyk prądowo – napięciowych tyrystora oraz przebiegów czasowych napięć U_{A-K} i U_Y w stanie blokowania i w stanie przewodzenia.

Układ pomiarowy

Pomiary wykonuje się w układzie przedstawionym na Rys. 1. Napięcie z gniazda Y, które jest równe spadkowi napięcia na rezystorze $1k\Omega$ jest proporcjonalne do prądu I płynącego przez tyrystor $U_Y = 1k\Omega \cdot I$. Napięcie z gniazda X jest równe spadkowi napięcia U_{A-K} między anodą i katodą tyrystora. Amperomierz (pomiar DC A multimetrem BRYMEN) mierzy prąd bramki zaś woltomierz (pomiar DC V multimetrem BRYMEN) napięcie bramka - katoda.

Rysunek 1. Układ do obserwacji charakterystyk I-V tyrystora w stanie blokowania i w stanie przewodzenia.

Zadania do wykonania

1. Obserwacja charakterystyk prądowo – napięciowych tyrystora w stanie blokowania i w stanie przewodzenia.

1.1. Gniazda X i Y połączyć z wejściami CH1 i CH2 oscyloskopu. Na oscyloskopie ustawić:

- W menu sekcji TRIGGER na oscyloskopie ustawić źródło wyzwalania sygnału z generatora: *Source* → CH1.
- Wyłączyć generator podstawy czasu. W tym celu należy wyświetlić menu odchylenia poziomego *Time* przyciskiem *MENU* znajdującym się w sekcji HORIZONTAL. Następnie w opcji *Time Base* ustawić tryb wyświetlania X-Y.
- Ustawić obserwację przebiegów z obydwu kanałów CH1 i CH2
- W opcjach dla kanału CH1 wybrać funkcję *Invert* → OFF
- W opcjach dla kanału CH2 wybrać funkcję *Invert* → ON
- Ustawić czułość napięciową na kanale CH1 na wartość 10 V
- Ustawić czułość napięciową na kanale CH2 na wartość 500 mV
- Za pomocą przełącznika generatora podstawy czasu ustawić próbkowanie sygnału („sampling”) na 10kSa a następnie ustalić wartość prądu I_G .
- Punkty pomiarowe zbierać przy próbkowaniu równym 500kSa lub 1MSa.

1.2. Zwiększając napięcie bramka–katoda przy pomocy potencjometru, zaobserwować i zarejestrować charakterystykę w stanie blokowania i w stanie przewodzenia. W tym celu wybrać przycisk *Display* z menu płyty czołowej oscyloskopu a następnie w opcjach tej funkcji ustawić *Persist* → *Infinite*. Odczytać natężenie prądu bramki, przy którym tyrystor przechodzi w stan przewodzenia.

1.3. Zarejestrować charakterystyki $I-V$ dla trzech różnych wartości prądów bramki, przy których widać, że tyrystor jest w stanie przewodzenia, np.: $I_G = 24.4 \mu A$, $I_G = 24.8 \mu A$ i $I_G = 25.5 \mu A$.

2. Obserwacja przebiegów czasowych napięcia U_{A-K} i U_Y w stanie blokowania i w stanie przewodzenia.

2.1. Ustawienia oscyloskopu:

- Włączyć generator podstawy czasu (wyświetlić menu odchylenia poziomego *Time* przyciskiem *MENU* znajdującym się w sekcji HORIZONTAL. Następnie w opcji *Time Base* ustawić tryb wyświetlania Y-T).
- Ustawić przełącznik generatora podstawy czasu na wartość 2 lub 5 ms.
- Ustawić czułość napięciową na kanale CH1 i CH2 na wartość 10V. Pozostałe ustawienia bez zmian.

2.2. Zarejestrować przebiegi czasowe napięć U_{A-K} i U_Y dla kilku różnych wartości prądów bramki I_G w zakresie wartości od ok. $23 \mu A$ do $29 \mu A$, tj. dla różnych czasów włączenia tyrystora. Czas ten mierzy się poprzez odczyt na osi czasowej generatora podstawy czasu oscyloskopu.

Opracowanie wyników

- 1) Narysować oscylogramy $I-V$. Przypisać osiom I i V jednostki. Wyznaczyć wartości: napięć przełączania tyrystora (U_B), prądów włączenia tyrystora (I_{IN}) oraz prądów podtrzymania (I_H).
- 2) Narysować oscylogramy przebiegów czasowych U_{A-K} i U_Y . Przypisać osiom U_{A-K} , U_Y i osi czasowej jednostki.
- 3) Narysować oscylogramy przebiegów czasowych U_{A-K} i U_Y . Przypisać osiom U_{A-K} , U_Y i osi czasowej jednostki. Wyznaczyć czas włączenia tyrystora. Obliczyć moc w obciążeniu dla kilku czasów włączenia tyrystora.

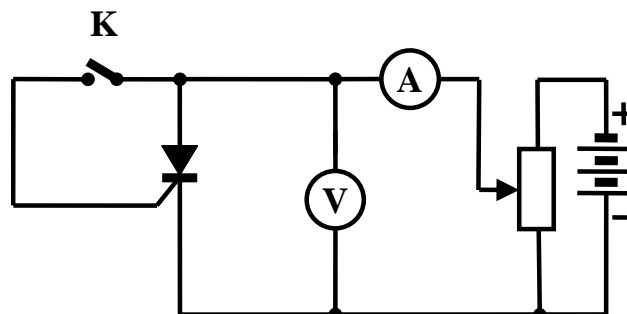
$$P = \frac{1}{TR_1} \int_{t_1}^{\frac{T}{2}} U_m^2 \cdot \sin^2 \left(2\pi \cdot \frac{t}{T} \right) dt$$

$$P = \frac{U_m^2}{R_1} \cdot \left[\frac{1}{4} - \frac{1}{2\pi} \cdot \left(\pi \cdot \frac{t_1}{T} - \frac{1}{4} \cdot \sin \left(4\pi \cdot \frac{t_1}{T} \right) \right) \right]$$

gdzie t_1 – czas włączenia tyrystora, U_m – maksymalne napięcie wyjściowe.

Część B: Pomiary charakterystyk $I-V$ tyrystora w stanie przewodzenia i blokowania.

Układ pomiarowy

Rysunek 2. Układ do pomiaru charakterystyk statycznych $I-V$ tyrystora w stanie przewodzenia.

Zadania do wykonania

1. Zmierzyć charakterystykę I - V tyrystora w stanie blokowania zmieniając napięcie U_{AK} w zakresie napięć od 0 - 12 V. Amperomierz ustawić na zakres μ A.
2. Zmierzyć charakterystykę I - V tyrystora w stanie przewodzenia. W tym celu:
  - amperomierz ustawić na zakres mA;
  - ustawić wartość napięcia $U_{AK} = 1.5$ V;
  - załączyć tyrystor zwierając bramkę z anodą przyciskiem Z (klucz K);
  - zmierzyć charakterystykę I - V zmniejszając przy pomocy potencjometru prąd tyrystora aż do wartości prądu podtrzymania (I_H). Wyznaczyć wartość tego prądu.

Opracowanie wyników

- 1) Narysować charakterystykę prądowo - napięciową dla tyrystora w stanie blokowania. Obliczyć niepewności pomiaru prądu i napięcia korzystając z formuł podanych w instrukcjach do multimetrów. Zaznaczyć niepewności pomiarowe na wykresie.
- 2) Narysować charakterystykę prądowo-napięciową dla tyrystora w stanie przewodzenia. Obliczyć niepewności pomiaru prądu i napięcia korzystając z formuł podanych w instrukcjach do multimetrów. Zaznaczyć niepewności pomiarowe na wykresie. Wyznaczyć wartość prądu podtrzymania I_H . Porównać wartość tego prądu z danymi katalogowymi badanego tyrystora.

Materiały pomocnicze

1. Opis teoretyczny do ćwiczenia.

Opracowanie: Z. Gumienny, E. Popko, E. Zielony